

Badania nad chrząszczami (*Coleoptera*) Puszczy Boreckiej
Część III. Nadrodzina żuków (*Scarabaeoidea*)

Studies on the beetles (*Coleoptera*) of the Puszcz Borecka forest
Part III. The superfamily scarabid beetles (*Scarabaeoidea*)

KONRAD H. MACIEJEWSKI

Zakład Ekologii Zwierząt, Inst. Biol. i Ochr. Środow. UMK, ul. Gagarina 9, 87-100 Toruń

ABSTRACT. In the present paper records for 4 species of *Scarabaeidae*, 24 species of *Aphodiidae*, 5 species of *Melolonthidae*, 2 species of *Rutelidae*, 1 species of *Dynastidae*, 5 species of *Cetoniidae*, 4 species of *Geotrupidae* and 4 species of *Lucanidae* from Puszcz Borecka are given. Twenty one of them are for the first time recorded from the north-eastern part of Poland.

W roku 1992 rozpoczęto badania mające na celu ustalenie składu gatunkowego chrząszczy Puszczy Boreckiej. Dotychczas opracowano *Elateroidea* (MACIEJEWSKI 1995) i *Silphidae* (MACIEJEWSKI, 1996). W niniejszej publikacji przedstawiono wykaz gatunków *Scarabaeoidea* zebranych w Puszczy Boreckiej w latach 1992–1995. Szczegółowa charakterystyka terenu badań została zamieszczona w pracy MACIEJEWSKIEGO (1995). Podział taksonomiczny i nazewnictwo nadrodziny *Scarabaeoidea* przyjęto za BARAUD (1992) z późniejszymi poprawkami nomenklatorycznymi (KRELL, FERY, 1992).

W wyniku badań stwierdzono obecność 4 gatunków *Geotrupidae*, 4 gat. *Scarabaeidae*, 24 gat. *Aphodiidae*, 5 gat. *Melolonthidae*, 2 gat. *Rutelidae*, 1 gat. *Dynastidae*, 5 gat. *Cetoniidae* i 4 gat. *Lucanidae*.

Uwagi ogólne

1. W trakcie badań prowadzonych w latach 1992–1995 na terenie Puszczy Boreckiej stwierdzono występowanie 49 gatunków *Scarabaeoidea*, co stanowi ok. 30% fauny Polski.
2. Spośród stwierdzonych gatunków, 21 zostało po raz pierwszy wykazane z tej części kraju.
3. Potwierdzono występowanie *Onthophagus gibbulus* (PALL.) w północno-wschodniej części Polski. Dotychczas jedynymi pewnymi stanowiskami tego gatunku były stanowiska na południu kraju. W Puszczy Boreckiej jest to

Tab. I. Systematyczny wykaz gatunków *Scarabaeoidea (Coleoptera)* stwierdzonych w Puszczy Boreckiej w latach 1992–1995.

Systematic list of species of *Scarabaeoidea (Coleoptera)* recorded in the Puszcza Borecka forest in 1992–1995.

Gatunki (Species)	UTM (UTM-code)	Daty złowień (Dates of catching)
1	2	3
GEOTRUPIDAE		
<i>Geotrupes spiniger</i> (MARSH.)	EF70	23 VII, 15–25 VIII
<i>Geotrupes stercorarius</i> (L.)	EF70	30 IV–6 V, 17–25 VIII
<i>Trypocopris vernalis</i> (L.)	EF70	3 V, 26 VII – 24 VIII
<i>Anoplotrupes stercorosus</i> (HARTMANN)	EF79, EE89, EF60, EF70, EF80	30 IV – 21 VIII
SCARABAEIDAE		
* <i>Onthophagus coenobita</i> (HERBST)	EF70	5 V
* <i>O. fracticornis</i> (PREY)	EE89, EF70	2–5 V, 15 VIII
* <i>O. gibbulus</i> (PALLAS)	EF70	5 V, 23 VII, 15 i 24 VIII
* <i>O. nuchicornis</i> (L.)	EF70	2 V
APHODIIDAE		
<i>Aphodius (Acrossus) depressus</i> (KUGEL.)	EE89, EF70	30 IV – 7 V
* <i>A. (Acrossus) luridus</i> (F.)	EF70	1 i 5 V
* <i>A. (Acrossus) rufipes</i> (L.)	EE79, EF60, EF70	11 VII – 24 VIII
* <i>A. (Agrilinus) ater</i> (DE GEER)	EE89, EF70	30 IV, 2 V
* <i>A. (Agrilinus) nemoralis</i> ER.	EF70	30 IV, 6 V
* <i>A. (Agrilinus) rufus</i> (MOLL)	EE79, EF70	27 VII, 13 VIII – 27 VIII
<i>A. (Agrilinus) sordidus</i> (F.)	EF70	12–16 VII, 15 VIII – 15 IX
* <i>A. (s. str.) fimetarius</i>	EE79, EE89, EF60, EF70	30 IV – 24 VIII
* <i>A. (s. str.) foetens</i> (F.)	EF70	30 VII – 24 VIII
<i>A. (Calamosternus) granarius</i> (L.)	EE79	2 VI
* <i>A. (Chilothonax) distinctus</i> (O. F. MÜLLER)	EF70	5 V, 15 IX
* <i>A. (Chilothonax) sticticus</i> (PANZ.)	EF70	30 IV
* <i>A. (Colobopterus) erraticus</i> (L.)	EF70	5 V
<i>A. (Esymus) merdarius</i> (F.)	EE89, EF70	2 V, 27 VII
<i>A. (Esymus) pusillus</i> (HERBST)	EF89	2 V
<i>A. (Euorodalus) coenosus</i> (PANZ.)	EF70	1 V
* <i>A. (Eupleurus) subterraneus</i> (L.)	EF70	5 V, 23 VII, 15–24 VIII
<i>A. (Melinopterus) prodromus</i> (BRAHM)	EE79, EF70	30 IV – 4 V, 14 IX
<i>A. (Otophorus) haemorrhoidalis</i> (L.)	EF70	23 VII, 15 i 24 VIII
* <i>A. (Parammoecius) corvinus</i> ER.	EF70	3 V
* <i>A. (Planolinus) borealis</i> GYL.	EF70	22 VIII

1	2	3
<i>A. (Planolinus) fasciatus</i> (OLIVIER)	EF70	30 IV
* <i>A. (Teuchestes) fossor</i> (L.)	EF70	5 V, 23 VII
<i>Oxyomus sylvestris</i> (SCOP.)	EE79	7 V
MELOLONTIDAE		
<i>Serica brunnea</i> (L.)	EF70	VI, VII
<i>Maladera holosericea</i> (SCOP.)	EF70, EE79	6 V
<i>Amphimallon solstitiale</i> (L.)	EF70	VI, VII
<i>Melolontha melolontha</i> (L.)	EE79, EF70	6 V – 3 VI
<i>Hoplia graminicola</i> (F.)	EF70	7 V
RUTELIDAE		
<i>Anomala dubia</i> (SCOP.)	EF70	13–23 VII
<i>Phyllopertha horticola</i> (L.)	EF79, EF89, EF60, EF70	VI, VII
DYNASTIDAE		
* <i>Oryctes nasicornis polonicus</i> MINCK	EF70	7 VII
CETONIIDAE		
<i>Valgus hemipterus</i> (L.)	EF70	5 V
<i>Trichius fasciatus</i> (L.)	EF70	11–29 VII
* <i>Gnorimus nobilis</i> (L.)	EF60, EF70	16–23 VII
<i>Cetonia aurata</i> (L.)	EF79, EF60, EF70	2 VI – 25 VII
<i>Netocia cuprea metallica</i> (HERBST)	EF70	25 VII
LUCANIDAE		
<i>Sinodendron cylindricum</i> (L.)	EE79, EF70	VII
* <i>Platycerus caraboides</i> (L.)	EE79, EF70	30 IV – 6 V
<i>Ceruchus chrysomelinus</i> (HOCHENW.)	EF70	10 IV
<i>Dorcus parallelipipedus</i> (L.)	EF70	23 VII

* Gatunki po raz pierwszy wykazane z Pojezierza Mazurskiego (granice Pojezierza Mazurskiego według BURAKOWSKI i in., 1983)

* Species for the first time recorded in the Pojezierze Mazurskie region (Masurian Lake District) (limits of the Pojezierze Mazurskie region after BURAKOWSKI et al., 1983)

gatunek dominujący latem wśród przedstawicieli rodzaju *Onthophagus*. Wśród wszystkich odłowionych krowieńczaków (75 exx.) aż 50% okazów należało do tego gatunku.

4. Po raz pierwszy z północno-wschodniej części kraju wykazano *Aphodius borealis* GYLL. Dotychczas gatunek ten był znany tylko ze stanowisk na południu Polski (BURAKOWSKI i in., 1983) oraz z okolic Obrzycka (BUNALSKI, SZWAŁKO, 1990).
5. Występowanie na tym terenie wielu gatunków rzadko spotykanych oraz występujących lokalnie świadczy o dużej wartości przyrodniczej Puszczy Boreckiej.
Dziękuję dr Markowi BUNALSKIEMU za sprawdzenie oznaczeń rodzaju *Aphodius* i uwagi nomenklatoryczne.

PIŚMIENIICTWO

- BARAUD J., 1992: Coleoptères *Scarabaeoidea* d'Europe. Faune de France, **78**: 1–856.
- BUNALSKI M., SZWAŁKO P., 1990: Nowe stanowiska rzadkich chrząszczy z podrodziny *Aphodiinae* (*Coleoptera, Scarabaeidae*) w Polsce. Wiad. entomol., **9**, 1–2: 7–11.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1983: Chrząszcze *Coleoptera – Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea*. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **9**: 1–294.
- KRELL T., FERY H., 1992: Familienreihe *Lamellicornia*. W: LOHSE G. A., LUCHT W. H., Die Käfer Mitteleuropas., 2 Supplementband mit Katalogteil, Krefeld, **13**: 1–375.
- MACIEJEWSKI K. H., 1995: Badania nad chrząszczami (*Coleoptera*) Puszczy Boreckiej. Część I. Nadrodzina sprzyków (*Elateroidea*). Wiad. entomol., **14**, 3: 135–145.
- MACIEJEWSKI K. H., 1996: Badania nad chrząszczami (*Coleoptera*) Puszczy Boreckiej. Część II. Omarlicowane (*Silphidae*). Wiad. entomol., **15**, 2: 119.